

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVI. Štev. 17 (838)

T R S T - 15. novembra 1974

100 lir

Enotna skupščina krajevnih ustanov v Trstu

Dokaz politične zrelosti

Prvič v dvorani tržaškega občinskega sveta nemoteni govori v slovenskem jeziku

V torek, 12. t. m. so bile po vsej državi številne politične manifestacije v podporo krajevnim avtonomijam. Izvoljene skupščine so imele izredne seje, na katerih so razpravljali o perečih problemih krajevnih uprav, o decentralizaciji državne in deželni oblasti. Zlasti pomembne so bile skupščine v velikih mestih. Tudi v Trstu je bila pomembna manifestacija. V dvorani mestnega sveta je bila skupna seja tržaškega pokrajinskega sveta in vseh občinskih svetov tržaške pokrajine. Pomen te skupne seje - skupščine pa je bil tem večji, ker so na njej prvič nemoteno govorili tudi v slovenščini. Soglasno sta bili odobreni tudi resoluciji, ki zahtevata dejansko avtonomijo krajevnih ustanov, decentralizacijo in ustrezna sredstva, ki naj omogočijo avtonomno delovanje.

Nekateri skrajnejši so se protivili slovenski besedi na skupščini in so "iz protesta" skupaj s fašisti, zapustili dvorano. Vendar to ni dosti motilo vzdušja, ki je vladalo na skupščini. Poleg tržaškega župana in pokrajinskega predsednika so govorili tudi nekateri predstavniki strank ustavnega loka, v slovenščini pa sta, po

predhodnem dogovoru načelnikov skupin, govorila devinsko-nabrežinski občinski odbornik Antek Terčon (SS) in deželni svetovalec ter župan dolinske občine Dušan Lovriha (KPI).

Tajništvo tržaške federacije KPI je v zvezi s to izredno in enotno skupščino tržaškega pokrajinskega sveta in vseh občinskih svetov tržaške pokrajine objavilo uradno sporočilo. Federacija KPI to skupščino, kljub raznim pomanjkljivostim, pozitivno ocenjuje in ugotavlja naslednje:

1. Demokratične sile so odločno podčrtale enotnost namenov in skupno voljo braniti krajevne avtonomije proti vladnim poskusom, da se jih zaduši. Do izraza je prišla volja, da dobe občine, pokrajine in dežele ustrezna sredstva in pooblastila, da bodo mogle izpolniti, kar prebivalstvo od njih pričakuje. Politično je zelo značilno, da so bili desničarji osamljeni, fašisti pa povsem izločeni.

2. Z dejstvi je bilo potrjeno načelo, ki so ga komunisti branili tudi v najbolj težkih časih, da se lahko uporablja slo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Vladna kriza

Vladna kriza še traja. Nazadnjaške sile ovirajo njeno pozitivno rešitev. Največja krivda pada, seveda, na krščansko demokracijo, zlasti na njeno konservativno vodstvo.

Po neuspehu "fanfanijade" se je ta teden politična os usmerila k poskusom ustanovitve enobarvne demokristjanske vlade, ki naj bi jo od zunaj podpirali partnerji levega centra. Seveda taka "rešitev" krize ne more privedi do bistvenih sprememb v italijanskem političnem življenju. Tako "rešitev" bi kvečjemu lahko smatrali kot kompromis začasnega značaja.

Toda niti ta varianta, ki jo zagovarja mandatar za sestavo nove vlade, poslanec Moro, ni pogodu nazonjaškim krogom, tako tistim, ki delujejo v notranjosti levega centra kot onim, ki so izven njega. Konservativne sile, zlasti pa socialdemoratski zastavonoša Tanassi, se še vedno sklicujejo na napotke veleposlanika ZDA v Italiji, to je razpis novih parlamentarnih volitev in ponovno oživitev desnega centra.

V sedanjem trenutku je rešitev, četudi samo začasna ali prehodna, odvisna predvsem od volje krščanske demokracije.

Sicer pa je bilo dosedanje zavlačevanje rešitve vladne krize zelo značilno. Vodstvo krščanske demokracije s Fanfanijem na čelu, ni kategorično zavrnilo vmešavanja ameriškega veleposlanika v notranje zadeve italijanske države, niti ni jasno in odločno zavrnilo provokacij Tanassija. Za nove volitve se sicer ni navduševalo, ker je še preveč sveža lekcija, ki je izšla iz referendumu o razporoki.

Možno je, da se bo v prihodnjih dneh izkazalo, ali je možna premostitev krize po dosedaj znanih receptih. Dejstvo pa je in ostane: demokratične, ljudske in delavske množice terjajo tako rešitev ki bo upoštevala njihove potrebe in zahteve ter predloge, ki jih postavljajo sindikati.

Za predsedniško mizo skupne seje pokrajinskega sveta in občinskih svetov tržaškega področja so sedeli poleg predsednika pokrajine in tržaškega župana tudi župani okoliških občin.

TAKOJ UMESTITI KRAŠKO GORSKO SKUPNOST!

V četrtek, 21. novembra 1974 ob 19. uri bo v Ljudskem domu v Trebčah

JAVNO ZBOROVANJE

Govorili bodo:

DUŠAN LOVRIHA, deželni svetovalec, LUCIJAN VOLK, pokrajinski odbornik in SPARTACO ZORZENON, deželni svetovalec.

**ZA GOSPODARSKI RAZVOJ
IN ZAŠČITO KRASA,
ZA DOSEGO PRAVIC
SLOVENSKE MANJŠINE!**

Ob 57. obletnici oktobrske revolucije

Po 57 letih je v Moskvi pristalo letalo. Iz njega sta stopila prva odposlanca portugalske vlade: si volas visok koščen človek in mlad možki v vojaški uniformi, točneje državni minister in generalni tajnik komunistične partije Alvaro Cunhal ter eden izmed oficirjev "gibanja oboroženih sil". Prišla sta v sovjetsko prestolnico na uradne pogovore kot zastopnika Portugalske, ki se je po preteku pol stoletja fašističnega režima otresla vsakega jarma in nudila svojim bojevitim kolonijam svobodo.

Prišla sta prav teden pred veličastnimi proslavami oktobrske revolucije, 7. novembra in s svojim prihodom skoraj simbolično poudarila, da se svet spreminja, kljub pritiskom imperializma in svetovne reakcije. Ideje oktobrske revolucije še nadalje spreminjajo svet in žive v izvirnem delu delavskega gibanja širom sveta.

V Varšavi so se, prav tako nekaj dni pred pomembno praznično obletnico, sestali delegati evropskih komunističnih partij. Razprava je stekla na nov način o vlogi delavskega gibanja pri izgradnji mira in varnosti v Evropi, o zavzešanju z ostalimi demokra-

tičnimi in družbeno čutečimi silami. Oblikovala se je nova metoda internacionalizma, ki sloni na Togliattijevem načelu "enakosti v raznolikosti", ki jo je še posebej poudarila prisotnost, v Varšavi, zastopstva Zveze komunistov Jugoslavije. Nobenega "vodilnega centra" v mednarodnem gibanju, pač pa soočanje in vsklajevanje med neodvisnimi in suverenimi komunističnimi partijami, ki so odraz naroda in delavskega razreda svojih dežel.

V Grčiji se komunisti, obeh smeri, pripravljajo enotno na volitve za novi parlament, ki bo nadomestil, po padcu vojaškega režima, prejšnje nedemokratske organe in potrdil novo vlogo naprednih sil, ki so tolikanj prispevale v boju proti fašizmu.

To so, v teh dneh, mednarodni dogodki, ki nas prepričujejo, kako dinamično, mimo cikcakaste poti zgodovine, napredujejo v svetu izhodiščne ideje oktobrske revolucije v novih pogojih rasti in moči komunističnega gibanja.

V Italiji sami se bolj kot kdajkoli prej čuti vpliv in pomen komunistov, ki so s svojo močno organizacijo hrbtenica delavskega

gibanja in najtrdnjše jamstvo za demokratični sistem v državi, ki jo mračne sile skušajo vpletati v spiralo nasilja in fašističnih zarot. Če te zarote in če prevrat ni našel v Italiji plodnih tal, moramo brez dvoma pripisati zaslugo silam, ki jih lahko mobilizira komunistična partija. Kajti njena moč, njena pripravljenost in budnost sodijo med elemente stabilnosti, s katerimi morajo računati tudi tiste sile, ki navzven poudarjajo ideološko odklanjanje njenih programskih osnov.

Komunisti, skladno z leninističnimi analizami državnih struktur in revolucionarnega gibanja, dajemo poseben pomen širjenju demokratične osnove v samem telesu države: vojski, politiki, birokratskem aparatu. Kajti zvestoba republiški ureditvi in ustavnemu redu so danes načela, ki jih prav komunisti in najnaprednejše sile ustvarjajo in potencirajo v teh državnih udih z najtesnejšim stikom med njimi in ljudstvom.

Tako, v vsakdanji praksi, pri nas in v svetu, obnavljamo komunisti spomin na izhodišča naše moči: mobilizacijo delavcev okoli svojih organizacij in napad na Zimski dvorec v rdečem Petrogradu.

ENOTNA SKUPŠČINA

(Nadaljevanje s 1. strani)

venščina v krajevnih skupščinah. To se je zgodilo v omikanem ozračju, kar potrjuje, da je vprašanje zrelo in da se ga da rešiti enkrat za vselej. To oceno ne šibi oporekanje nekaterih demokristjanskih in socialdemokratskih svetovalcev poleg že vnaprej pričakovanega stališča fašistov.

Ta ocena pa seveda ne pomeni, da se lahko pozabi na slabosti, notranja nasprotja in hude pomanjkljivosti levega centra, ki so prišle do izraza tudi ob tej priliki.

Deželni svetovalec in župan v Dolini Dušan Lovriha je na enotni skupščini tržaškega pokrajinskega sveta in vseh občinskih svetov v tržaški pokrajini poudaril, med drugim, naslednje:

"Pravica rabe slovenskega jezika na sejah naših občinskih svetov je neodtujljiva pravica, ki nam pripada pa naravnem in človeškem zakonu in jo izrecno priznavajo določila republiške ustave, ko nakazuje nujnost odstranjanja vsake ovire na poti enakopravnosti vseh državljanov. To je dokaz politične zrelosti krajevnih ustanov, ki enačijo vprašanja slovenske narodnostne skupnosti v sklopu družbenih storitev, za katera zahtevajo

zase čedalje večjo samostojnost in pristojnost.

Vemo da bi svoje pravice že zdavnaj uživali, če bi država in delno tudi dežela, v okviru demokratičnega prenosa pristojnosti, pooblastili občine, kot neposredni izraz prebivalstva, da kulturne, jezikovne in socialne pravice Slovencev zajamčijo tudi v praksi.

Naj poudarim še spoznanje, ki bi moralo biti skupno nam vsem, da naroča ustava vsem organom republike dolžnost ščititi manjšine. V tem pogledu ne more nihče zanikati dejstva, da so pokrajine in občine temelj, hrbtenica demokratične ureditve države.

S tem, da bomo dokončno priznali to pravico, bomo izpolnili svojo dolžnost, katero ponekod že izpolnjujemo, in obenem odprli vrata, v novem političnem vzdušju, nujnim ukrepom za celovito zaščito slovenske narodnostne skupnosti.

To izjavo je tovariš Dušan Lovriha podal v imenu Županov, odbornikov in svetovalcev KPI.

Zaradi nepremostljivih težav je tudi današnja številka izšla samo na 6. straneh. Prosimo za razumevanje.

Uredništvo

DELEGIRANI DEKRETI O ŠOLI SO STOPILI V VELJAVO

Ta teden so stopili v veljavo tako imenovani delegirani dekreti o šoli. Čeprav vsebina teh dekretov ne ustreza v celoti našim zahtevam in pričakovanjem, smemo vseeno trditi, da se odpira nova etapa v boju za demokracijo v šoli. Že dejstvo, da bodo o življenju šole odločali, poleg šolnikov tudi dijaki in starši, veliko pomeni. Seveda ne moremo pričakovati, da se bo vse, kar sicer predvideva zakon, na katerem so osnovani dekreti, samo od sebe uresničevalo. Predvsem je potrebno, da se temljito seznanimo z vsem, kar pravijo dekreti. Potrebno je tudi večje in vsestransko zanimanje za življenje šole.

Zelo pomembno vlogo bodo imeli šolski sveti, v katerih bodo zastopani tudi starši in dijaki višjih srednjih šol. Ti sveti - razredni, medrazredni, zavodski, okrožni - bodo povsem nov organ. Člani teh svetov bodo voljeni. Volitve bodo verjetno že na začetku prihodnjega leta.

Kakor smo že najavili bomo v kratkem obširneje pisali o vprašanjih, ki so v zvezi z določili dekretov in seveda še posebej o poglavjih, ki se tičejo slovenske šole. V kratkem bo izšla tudi posebna brošura, ki bo objasnila številne probleme, s katerimi se bodo bomo morali soočiti.

Razprava o novem regulacijskem načrtu devinsko-nabrežinske občine

Ostre kritike in konkretni predlogi

V prejšnji številki našega lista smo omenili, sa se je uprava devinsko-nabrežinske občine, končno vendarle, odločila, da skliče nekaj sestankov z občani in da prizadetim obrazloži osnutek novega urbanističnega načrta. Prvotno se je namreč namerala izogniti slehernemu posvetovanju z občani, prezreti ljudsko voljo in vsiliti odobritev novega regulacijskega načrta. Šele odločen nastop komunistične skupine v občinskem svetu je prisilil župana in njegove sodelavce, da so prisluhnili občanom.

Na žalost je občinska uprava doslej priredila srečanja z občani samo v Medjivasi, Mavhinjah in Šempolaju. Na ta srečanja je povabila tudi prebivalce bližnjih vasi. Toda taka srečanja so potrebna tudi v drugih vaseh, ki spadajo pod devinsko-nabrežinsko občino. Sklicali naj bi jih tudi v Nabrežini, Sesljanu, Devinu in v novih naseljih, kajti tudi prebivalce teh krajev zanima - in ne le zanima - novi regulacijski načrt! Nikakor ne moremo soglašati z mnenjem tistih, ki trdijo, da v omenjenih krajih ni vaške vzajemnosti, da se vaščani niti ne poznajo in da zaradi tega ni potrebno, da bi se ozirali na njihove želje.

Prej omenjenih srečanj v Madjivasi, Mavhinjah in Šempolaju se je udeležilo mnogo domačinov. Številni udeleženci so posegli v razpravo, izrekli tudi ostre kritike na račun osnutka regulacijskega načrta in predlagali razne popravke. Prevladali so predlogi in zahteve, ki jih komunistična svetovalska skupina odločno zagovarja. Med temi naj omenimo zahtevo, naj se domačinom omogoči obnovo ali gradnjo novega doma v vaseh ali v neposredni bližini istih, naj se ohrani neokrnjen značaj kraških vasi in prepreči gradnja novih naselij zraven že obstoječih; prav tako naj se prepreči gradnja velikih stanovanjskih objektov (kondominijev) itd.

Tovrstni objekti (kondominiji) v Vižovljah, Sesljanu in Devinu so že hudo oškodovali naravno okolje, po drugi strani pa povzročajo občinski upravi velike težave. Pretirano naseljevanje obenem močno vpliva tudi na spreminjanje etničnega sestava prebivalstva, seveda na škodo Slovencev.

Na prej omenjenih srečanjih so govorili tudi o izkoriščanju obalnega pasu, zlasti v sesljskem zalivu. Izrečene so bile ostre kritike zazidalnim načrtom v tem pasu. Tu namreč nameravajo graditi več sto malih "turističnih" stanovanj. Uresničitev tega načrta bi povzročila mnogo negativnih posledic, po drugi strani pa bi še bolj skrčila že itak pretresno plažo. Če upoštevamo, da turizem, zlasti pa hotelirska dejavnost, doživlja hudo krizo, ni

težko spoznati, da se za omenjenim načrtom skriva velika gradbena špekulacija, s katero se prepletajo najrazličnejši interesi.

Naj omenimo še to, da se tudi v zvezi z gradnjami v Devinu in še kje drugje, kakor tudi v zvezi z izdelavo osnutka regulacijskega načrta, prekupčevanjem z zemljišči, gradnjo vikendov ipd. širijo najrazličnejše govornice.

Na dosedanjih srečanjih je prišla do izraza tudi zahteva, naj župan, preden podpiše dovoljenje za gradnje večjega obsega, posluša mnenje vaščanov prizadetih vasi. O novih gradnjah pa bi se, poleg gradbene komisije, moral izreči tudi občinski svet. To je tembolj potrebno, ker opozicija nima niti enega zastopnika v občinski gradbeni komisiji.

Toda čimprejšnja odobritev novega regulacijskega načrta - a načrt mora ustrezati razmeram in željam občanov! - je samo eno izmed številnih nerešenih vprašanj!

Skrajni čas je, da občinski svet imenuje predstavnike, ki bodo zastopali občino v Kraški gorski skupnosti. Prav tako je skrajni čas, da se reši vprašanje javnih prevozov ter ugodi zahtevam občanov, ki prebivajo na zgornjem področju devinsko-nabrežinske občine. Kot je znano, ti občani zahtevajo ustrezne avtobusne zveze v Nabrežino in Trstom.

Končno, menimo, da je skrajni čas, da se občinski svet, po tolikih mesecih, ponovno sestane. Razpravljati bi moral, med drugim, tudi o občinskem proračunu za leto 1975. **

O življenju in delu slovenskih pevskih zborov

Nad trideset mladih v zboru "Rdeča zvezda"

Pevski zbori so duša slovenskih prosvetnih društev, ki delujejo na Tržaškem in Goriškem. Dejansko ne poznajo počitnic, saj pogosto nastopajo tudi v poletnih mesecih. Prirejajo samostojne nastope, sodelujejo na najrazličnejših prireditvah, proslavah in spominskih svečanostih.

Odločili smo se, da bomo občasno obširneje poročali o delovanju pevskih zborov. Na ta način želimo dati svoj delež za pravilno vrednotenje poslanstva, ki ga zbori vršijo.

Danes objavljamo zapis o pevskem zboru "Rdeča zvezda" iz Saleža, ki ga vodi Janko Obad.

Nad trideset mladincev in mladink je danes steber že skoraj trideset let obstajajočega pevskega zbora "Rdeča zvezda" iz Saleža. Pred dobrima dvema letoma so vstopili v zbor. Starejši pevci in pevke, ki so bili dotlej v tem zboru, so se umaknili, nekoliko tudi zaradi utrujenosti, saj so delovali mnogo let. Rade volje so prepustili svoje mesto navdušeni mladini.

Dne 13. junija 1972 so se mladi pevci zbrali na sestanku. Tedaj so začrtali smernice za bodoče delo. Takoj po tem sestanku so začele pevske vaje in že isto poletje se je popolnoma prenovljeni pevci (Nadaljevanje na 6. strani)

Delegaciji skupnosti Italijanov in skupnosti Madžarov iz SR Slovenije pri SKGZ v Trstu

Dne 25. oktobra 1974 sta bili na obisku pri Slovenski kulturno-gospodarski zvezi v Trstu delegaciji skupnosti Italijanov in skupnosti Madžarov iz SR Slovenije. Delegacije so na skupnem srečanju potrdile splošna načela glede pravic, varstva in enakopravnosti narodnostnih skupnosti. Pri tem je bilo posebej poudarjeno, da se v tem pogledu popolnoma krijejo težnje teh skupnosti s težnjami najnaprednejših tokov sodobne družbe.

V skupni izjavi, ki je bila objavljena ob tem obisku, je med drugim rečeno:

"Narodnostne skupnosti se borijo za svoje pravice, zato da se ohranijo kot subjekt, napredni tokovi pa dajejo narodnostnim skupnostim možnost vsebinskega enakopravnega soodločanja in prisotnosti v težnjah, da pridejo do izraza in se vskladijo interesi raznih skupnosti v družbi. Ni potemtakem čudno, da se narodne skupnosti vključujejo v napore naprednih tokov ne samo zaradi enakih pogledov na razvoj družbe, ampak tudi v prepričanju, da bo vsak napredek v družbenih odnosih pozitivno vplival na položaj samih skupnosti".

V skupni izjavi je dalje rečeno.

"Delegacije menijo, da imajo narodnosti, če jim družba, v kateri živijo, zagotovi formalne in vsebinske pravice na individualni in kolektivni ravni, učinkovitejšo vlogo prijateljstva in sodelovanja med sosednjimi državami. Prav tako je jasno, da predstavlja povezava med manjšinsko skupnostjo in matičnim narodom, in obratno, temeljno osnovo za njen popolni razvoj. Vsakršno pojmovanje problemov narodnostnih skupnosti v smislu recipročnosti ogroža njih interese in interese mednarodnega sožitja. Delegacije poudarjajo, da je odprta meja med sosedni najboljša jamstvo tudi za razvoj narodnostnih skupnosti, ki so pomemben dejavnik zблиžanja in razumevanja".

V skupni izjavi je tudi rečeno: "Delegacije so soglasno ugotovile, da je poglobljanje manjšinskih vprašanj in informacij o položaju narodnostne skupnosti na mednarodni ravni - kot sta bila letošnji seminar OZN na Ohridu in mednarodna konferenca v Trstu - koristna za vse narodnostne skupnosti". V zvezi s tržaško konferenco pa je še rečeno v izjavi, da "bi bilo škoda, če bi se ta pobuda ustavila in če se ne bi konferenca organsko nadaljevala predvsem glede nadaljnega poglobljanja te problematike v tem prostoru.

Vse tri delegacije so sklenile poslati koroškimi Slovincem pismo kot dokaz solidarnosti z njihovim bojem za narodnostne pravice, ki jim jih Avstrija, kljub mednarodnim obveznostim, še vedno ne priznava.

Avstrija ne izpolnjuje obveznosti iz državne pogodbe

Oster protest

KPA odločno na strani koroških Slovencev

Avstrijske oblasti so, namesto da bi dosledno izvajale določila državne pogodbe sklenile, da bodo "ugotovile", koliko Slovencev živi na Koroškem. To ugotavljanje so zahtevale nazadnjaške in neonacistične, Slovincem nasprotne politične skupine.

Ta sklep je naletel na odločen odpor ne le koroških Slovencev temveč vseh resnično demokratičnih državljanov avstrijske republike, vseh Slovencev v matični domovini in v zamejstvu.

Sklep je odločno zavrnila tudi vsa jugoslovanska skupnost, zvezna vlada SFR Jugoslavije pa je poslala avstrijski valdi ostro protestno noto.

Nota jugoslovanske vlade ugotavlja, da so neizpolnjene tiste obveznosti, ki zadevajo pravice avstrijskih državljanov slovenske in hrvaške narodnosti. Nasprotno, položaj slovenske in hrvaške narodne skupnosti na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem se je v zadnjem času še poslabšal. Avstrija je odpravila dvojezično šolstvo, vzpostavljeno takoj po vojni in z novim šolskim zakonom odprla možnost za nenehni pritisk na manjšino. Podobno so krātene tudi pravice Slovencev in Hrvatov v Avstriji glede uporabe materinega jezika v javnem življenju. Poskus postavitve dvojezičnih krajevnih napisov na Koroškem so šovinistične in neonacistične skupine preprečile in oblast ni posegla vmes.

Jugoslovanska nota odločno zavrača namero o tako imenovanem preštevanju manjšine, kajti državna pogodba prav v nobenem primeru ne postavlja nikakršnih pogojev za izpolnitev obveznosti, še manj pa kakšno preštevanje in ugotavljanje manjšine.

Taka politika Avstrije ne pomeni drugega kot izmikanje in zavlačevanje izpolnitve določil državne pogodbe, težnje po nasilnem raznarodovanju Slovencev in Hrvatov, vse to pa pomeni poskus revizije avstrijske državne pogodbe, do česar pa avstrijska vlada ne more imeti nobene pravice. Hkrati pomeni tako početje spodkopavanje mednarodno-pravnih temeljev, na katerih stoji neodvisna in nevtralna Avstrija.

Jugoslovanska nota našteva še druge primere, ko Avstrija ravna v nasprotju z določili državne pogodbe. Tako omogoča delovanje raznih organizacij, uperjeno proti obstoju slovenske in hrvaške manjšine. Te organizacije pa so del širše dejavnosti z neonacizmom prežetih sil. Zgovoren dokaz je nedavno zborovanje bivših esesovcev v Krivi Vrbi blizu Celovca, kjer so zahtevali rehabilitacijo nacizma in esesovskih enot. Ne tako dolgo tega so organizirane ustaške skupine uporabljale avstrijsko ozemlje za vdor v Jugoslavijo. V Gradcu so postavili ploščo, na kateri so zapisane ozemeljske zahteve proti Jugoslaviji. Izdali so tudi knjigo, ki povečuje nacistične zločince, ki so delovali med vojno v Jugoslaviji.

Protislovenska trojica

V zvezi z dogodki, ki se odigravajo na Koroškem je KLADIVO, list napredne slovenske mladine, objavil več člankov, ki ostro grajajo "stališča" vodilnih avstrijskih političnih strank in skupin. Na tem mestu objavljamo članek z naslovom: "Sveta protislovenska trojica je sklenila ugotavljati manjšino".

Skupni sklep treh sistemskih strank o ugotavljanju manjšine, ki se je napovedoval že dalj časa, a se je izrodil prav v teh mesecih, je v glavnem "zasluga" Socialistične stranke Avstrije oziroma tiste stranke, velikašev bivšemu SS-ovcu Petru in njegovi nemškonalni stranki ter Wagnerjeve "nove linije" v koroški SPÖ, ki se razlikuje od desničarske politike bivšega šefa Sime v tem, da nastopa proti najmanjšin koncesijam slovenskemu demokratičnemu gibanju in da niti več ne prikriva sodelovanja z nemškonalnimi, temveč se s tem celo javno baha, vse to in še veliko več je pričalo o tem, da je čas za tak sklep dozorel.

Avstrijska ljudska stranka - ÖVP ter svobodnjaška stranka se pripravljata na volitve v deželni in državni zbor, ki bodo prihodnje leto, in si prizadevata, da bi odtegnili socialdemokratom tisti volilni potencial, ki ga je SPÖ s svojo nenačelno politiko v nacionalnem vprašanju že izdatno potencirala. Pod novimi pogoji bi ÖVP in FPÖ (nemška svobodnjaška desničarska stranka) radi uporabili tisti recept, ki sta ga preizkusili že pri občinskih volitvah leta 1973 in je na škodo SPÖ dejansko doprinesel k njihovi zmagi: posredno in neposredno se bosta prizadevali za stopnjevanje nacionalistične gonje proti Slovincem, zato bosta poskusili, da bi socialdemokrate spravili nekako v zvezo s tokovi, ki so Slovincem prijazni, in že bo stekel mehanizem nacionalistične demagogije: nahujskani deli socialdemokracije se bodo ločevali od stranke to je od SPÖ.

(Nadaljevanje na 5. strani)

Spomnili smo se padlih partizanov in žrtev nacifašističnega nasilja

Ob priliki Dneva mrtvih so se naši ljudje, kot običajno, spomnili tudi številnih partizanskih borcev, ki so padli v boju za svobodo in vseh žrtev nacifašističnega nasilja. Na grobove in ob spomenike so položili vence in cvetje. V mnogih krajih so bile tudi posebne spominke svečanosti, na katerih so sodelovali tudi pevski zbori. Številni protifašisti so obiskali tudi Rižarno, kjer so nacisti mučili in ubijali partizane, aktiviste, rodoljube in Žide. Na grobove padlih in ob spomenike padlih borcev in žrtev nacifašističnega nasilja so položili cvetje tudi šolski otroci. Posebno ganljiv prizor je bil na Opčinah (gornja slika)

Koroška

(Nadaljevanje s 4. strani)

No, tokrat pa sta Kreisky in Wagner poskrbela, da njuni stranki ne bo mogoče kar tako spravljati v zvezo s Slovincem naklonjenimi tokovi: volilni poraz leta 1973 ju je poučil, da ne smeta enostavno prekrižanih rok gledati, kako uspejajo najbolj reakcionarne sile s protislovensko gonjo in s tem povezanim prikrivanjem vseh socialnih problemov in razrednih nasprotij. Treba je nekaj proti temu ukreniti, sta očitno mislila. In kaj? Samo največji naivneži so morda pričakovali, da bodo zapahnili vrata pred protislovenskimi šovinističnimi tokovi. Zgodilo se je obratno: na stežaj so jih odprli. Še več: nedvoumno so se postavili v isto vrsto s tradicionalnimi Slovincem sovražnimi silami. Tako nastalo nacionalistično enotnost sistemskih strank nazorno slika dejstvo, da so se Wagner (SPÖ), Bacher (ÖVP) in Huber (FPO) popeljali skupno (v istem mercedesu) na Dunaj k šefu Kreiskemu in so se očitno že med potjo sijajno zabavali ter se obenem sporazumeli na račun narodnostnih pravic koroških Slovencev.

Vendar pa taka demonstrativna nacionalistična enotnost ne bi bila mogoča, če se ne bi SPÖ že zdavnaj tudi na drugih, obsežnejših in za celotni avstrijski razvoj

odločilnejših družbenih področjih sporazumela s tradicionalnimi zastopniki meščanske politike in bogatinov. Saj prakticirajo povsod sistem "treh v enem mercedesu": od državnih komisiji, kjer sklepajo zastopniki vseh treh sistemskih strank skupno z monopolisti in veleagrarci o cenah in davkih, preko sindikatov, kjer skupno zavirajo tudi najmanjši upovedno bolj hudemu izkoriščanju delovne sile, pa tja do deželnih zborov, kjer se na zunaj gredo "smrtne sovražnike", na znotraj pa se bratijo. (Npr. prav sedaj, ko zahteva SPÖ na Štajerskem, kjer prevladuje v deželnem zboru ÖVP, breplačne otroške vrtce, ÖVP pa počenja isto na Dunaju, kjer vlada SPÖ, v obeh deželah dvigajo cene za prostor v vrtcih). Ta sistem "treh v enem mercedesu" ima tudi svojo uradni ime, ki so ga zanj izbrali njegovi roditelji: monopolni kapital ter politiki takega kova kot sta Kreisky in Benya (predsednik sindikalne zveze). "Socialno partnerstvo je partnerstvo bogatinov in ramenih delovnega ljudstva!

Edinole KPA je tista avstrijska politična stranka, ki se postavlja proti sistemu "socialnega partnerstva" in nastopa tudi proti sklepu o ugotavljanju slovenske manjšine na Koroškem. Konec septembra t.l. je centralni komite Avstrijske komunistične partije v posebni izjavi ponovno potrdil, da komunisti odklanjajo vsakršno

preštevane in da je edinole ozpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe ter zaščita slovenske manjšine pravilna pot. Podobno izjavo je dalo tudi deželno vodstvo KPA za Koroško (8.10.74).

Če torej posvetimo v ozadje političnih dogodkov, se nam razkrije bratnje socialdemokratov s protislovensko reakcijo kot posledica stalnega razvoja SPÖ v desno smer kot popuščenje zadnjih pičlih ostankov socialističnih načel in celo socialdemokratskih zunanosti.

Potemtakem je treba oceniti skupni sklep treh sistemskih strank "svete protislovenske trojice", v prvi vrsti kot poskus socialdemokracije, da bi iztrgala tradicionalna meščanska VÖP in FPÖ orožje nacionalistične demagogije ter si ga sama prisvojila. Vendar še ni določeno, v kakšni meri bo ta maneveri uspel. Na eni strani bosta ÖVP in FPÖ silili, da bi se preštevane - in s tem zadnje nacionalistično divjanje - kmalu začelo, na drugi stran pa so brez dvoma tudi v vrstah socialdemokratov še taki ljudje, ki gradijo svoje politično mnenje na socialističnih in demokratičnih načelih. Čim tesneje se bo vodstvo SPÖ navezalo na sovražnike demokracije in napredka, tem več odpora bo deležno na strani resničnih socialistov.

Naloga vseh slovenskih političnih sil pa je, da skupno z nemškimi naprednimi silami nadaljujejo tisto pot, ki jo je zarisl Solidarnosti komite za pravice koroških Slovencev. Tako bo mogoče prekrižati načrte protislovenske reakcije, ki bi rada pred javnostjo demonstrirala svojo lažno enotnost "vseh Nemcev" proti upravičenim zahtevam Slovencev na Koroškem.

M.M.

KP AVSTRIJE NA STRANI KOROŠKIH SLOVENCEV

Deželni komite KP Avstrije za Koroško je dne 27. oktobra na izredni deželni konferenci podčrtal, da avstrijski komunisti podpirajo boj Koroških Slovencev za enakopravnost in da odločno odklanjajo kakršnokoli preštevane slovenske manjšine v Avstriji. Na konferenci je bilo poudarjeno tudi, da tako imenovano "ljudsko štetje posebne vrste", ni naperjeno samo proti slovenski narodnostni skupnosti, ampak je njegov namen tudi odvrniti pozornost od življenjsko važnih vprašanj, kot so podražitve, inflacija, nesocialna davčna politika in ogrožanje delovnih mest; prav tako pa je namen "ugotavljanja" narodnostne manjšine, poglobiti razdor med nemško in slovensko govorečim delom prebivalstva na Koroškem.

Na Koroški deželni konferenci KPA so določili, da bo na prihodnjih deželnih volitvah na Koroškem kandidiral na komunistični listi tudi Slovenec Mirko Messner. Nosilec komunistične liste bo deželni partijski tajnik Arnold Reimond, Kandidaturo Mirka Messnerja pa so postavili na drugo mesto, torej takoj za nosilcem liste.

**DEVINSKO - NABREŽINSKA
IN ZGONIŠKA OBČINA
VKLJUČENI V KRAŠKO
GORSKO SKUPNOST**

Deželni svetovalci KPI Lovriha, Bettoli in Magrini so zahtevali sklicanje deželne svetovalske komisije, ki je pristojna za določitev meja gorskih skupnosti. Ta komisija se je sestala dne 22. oktobra t.l. in soglasno sklenila, da vključi v 10. gorsko skupnost, t.j. v Kraško skupnost, tudi občini Devin-Nabrežina in Zgonik. Zadevni odlok bo izdal predsednik deželnega odbora. Vse občine, ki spadajo v to gorsko skupnost, razen občine Devin-Nabrežina, so že imenovalе zastopnike, ki jih bodo predstavljali v skupščini te skupnosti. Predsednik deželnega odbora bi zato moral čimprej sklicati to skupščino. Ni torej več nobenega vzroka, ki bi opravičeval sklic, kajti na temelju zadevnega deželnega zakona se skupščina lahko sestane tudi če devinsko-nabrežinska občina še ni imenovala svojih zastopnikov.

**PEVSKI ZBOR
"RDEČA ZVEZDA"**

(Nadaljevanje s 3. strani)

ski zbor prvič predstavil na krajevem festivalu komunističnega tiska. Navdušenje ob prvem nastopu je bilo veliko.

V sicer kratkem obdobju dveh let je zbor prehodil zelo dolgo pot. Že dvakrat je nastopil za reviji "Primorska poje" in se dobro izkazal. Okrog štirideset nastopov na Tržaškem in Goriškem ter nedavno gostovanje v Slovenski Benečiji jasno pričča o priljubljenosti mladih pevcev, predvsem pa izpričuje izredno voljo pevcev, ki rade volje prostovoljno žrtvujejo svoj prosti čas za to, da se vadijo, da nastopajo, zato da slovenska narodna, umetna in borbena pesem živi in se razvija.

Povsem umesten je bil nastop tega zbora tudi na nedavnem srečanju bivših aktivistov OF tržaškega okrožja (srečanje je bilo v tržaškem Kulturnem domu). Tudi zbor mladih pevcev je prispeval k uspehu tega pomembnega srečanja. Marsikateremu aktivistu je bilo prijetno pri srcu, ko je videl s kolikšnim zanosom so mladi pevci prepevali pesmi - pesmi, ki so tudi aktivistom in borcem pomagale, da so prebrodili številne težave ter se prebili skozi trpke čase.

D. K.

Kongres KP Portugalske

Prvič v svobodi

Po petdestletni ilegali je KP Portugalske sklicala svoj izredni kongres. To je bil šesti kongres te partije in hkrati prvi v svobodi. Za generalnega sekretarja je bil ponovno izvoljen Alvaro Cunhal.

V novem centralnem komiteju je malo takih, ki niso preživel vsaj petnajst let v ilegali ali vsaj deset let v zaporu.

Med delegati kongresa je bilo nekaj več kot polovica delavcev, ena četrtnina uradnikov, kmetov pa samo dva odstotka. Ti podatki potrjujejo, da so portugalski kmetje pod zelo močnim vplivom konservativnih sil.

Izredni kongres je bil v celoti obrnjen k notranjim problemom države. Brez omahovanja pri opuščanju nekaterih prejšnjih tem, se je odločil za takojšnjo praktično akcijo proti nosilcem ekonomske moči, ko so globoko zabarikadirani tudi v državnem aparatu in označeni kot glavna zavora za napredek države, njen neodvisen gospodarski razvoj, za zboljšanje življenjskih razmer in za zgraditev režima svobode.

Sklican brez posebnih priprav je imel ta kongres nalogo, da sprejme spremembe v programu in statutu, ki stbila sprejeta na prejšnjem (šestem) kongresu pred devetimi leti (v ilegali). Hkrati je izoblikoval tudi predvolilni program ter bil prvo veliko politično srečanje, s katerim se je

praktično začela predvolilna kampanja. V program so prišla izhodišča za takojšnjo akcijo, ki predvideva ukrepe za krepitev demokratične države, za nadaljevanje dekolonizacije ter za obrambo gospodarske in finančne stabilnosti.

KP Portugalske gleda na stvarnost s položaja svoje udeležbe v vojaško-koalicijski vladi, v kateri so ostali njeni partnerji - gibanje oboroženih sil, socialistična stranka in socialdemokratsko usmerjena ljudska demokratska stranka.

"Vse, kar je bilo doslej doseženega, gibanje oboroženih sil ne bi moglo doseči brez demokratičnih sil in ljudskih množic, pa tudi demokratične sile in ljudske množice ne bi mogle tega doseči brez gibanja oboroženih sil". To je poudaril v kongresnem poročilu generalni tajnik partije Alvaro Cunhal.

Na kongresu niso govorili o kakšni posebni portugalski poti v socializem, poudarjeno pa je bilo, da portugalski komunisti zahtevajo, da se akcija portugalske vlade usmeri v slabitev položaja in vpliva kapitala, velikih posestnikov, ki so glavni oporniki reakcije, in ostankov poraženega fašizma.

KP Portugalske je edina portugalska stranka, ki se je v vseh petdesetih letih fašističnega režima stalno in kljub velikim žrtvam in zigubam bojevala za padec tega režima.

**Generalna skupščina OZN
obsodila fašistično huntto**

Generalna skupščina OZN je obsodila nasilje čilske vojaške hunte nad čilskimi rodoljubi. Odsodbo je izrekla z dvema resolucijama.

V prvi resoluciji se zavzema za zaščito človekovih pravic. V njej je rečeno, da je komisija za človekove pravice izrazila veliko skrb, ker dobiva poročila o hudih kršitvah človekovih pravic v tej državi. Omenjeni so tudi pozivi in protesti, ki so jih ob čilski drami objavili razni forumi.

V drugi resoluciji generalna skupščina zahteva, naj čilska fašistična hunta izpusti iz zapora bivšemu čilskemu zunanjemu ministru Clodomira Almeyda.

Resoluciji svetovne organizacije imata izreden pomen. To so zaslutili tudi odposlanci hunte, saj so se zagrizeno prizadevali, da bi omilili obsodbo, kar pa se jim ni posrečilo.

Proti nasilju v Čilu je glasovalo 90 držav, 26 držav se je vzdržalo pri glasovanju in le 8 držav ni hotelo podpreti resolucij. Države, ki niso podprle resolucij, so: Argentina, Bolivija, Brazilija,

Gvatemala, Nikaragua, Paragvaj in Urugvaj in seveda tudi predstavnik sedanjega čilskega režima.

Pred kratkim je prišlo do hudega trenja v vrhovih čilske fašistične hunte. Šef te hunte Pinochet je javno kritiziral nekatere ministre, "ker so nedosledno izvajali sprejeto politiko". Ministri naj bi se oddaljili od sprejetega programa in so odgovorni za razsipnost.

**DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino**

Direktor Marija Bernetič
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047,
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 1.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tipo/offset Riva
Istniska: C. Facchettin in P. Zucca
Trst, Ul. Torrebianca 12

**CENJENE NAROČNIKE, KI ŠE NISO
PORAVNALI NAROČNINE, PROSIMO,
NAI TO STORE ČIMPREJ, VSE DOSE-
DANJE NAROČNIKE PA VLJUDNO
VABIMO, NAJ VPIŠEJO NAROČNINO
ZA LETO 1975.**